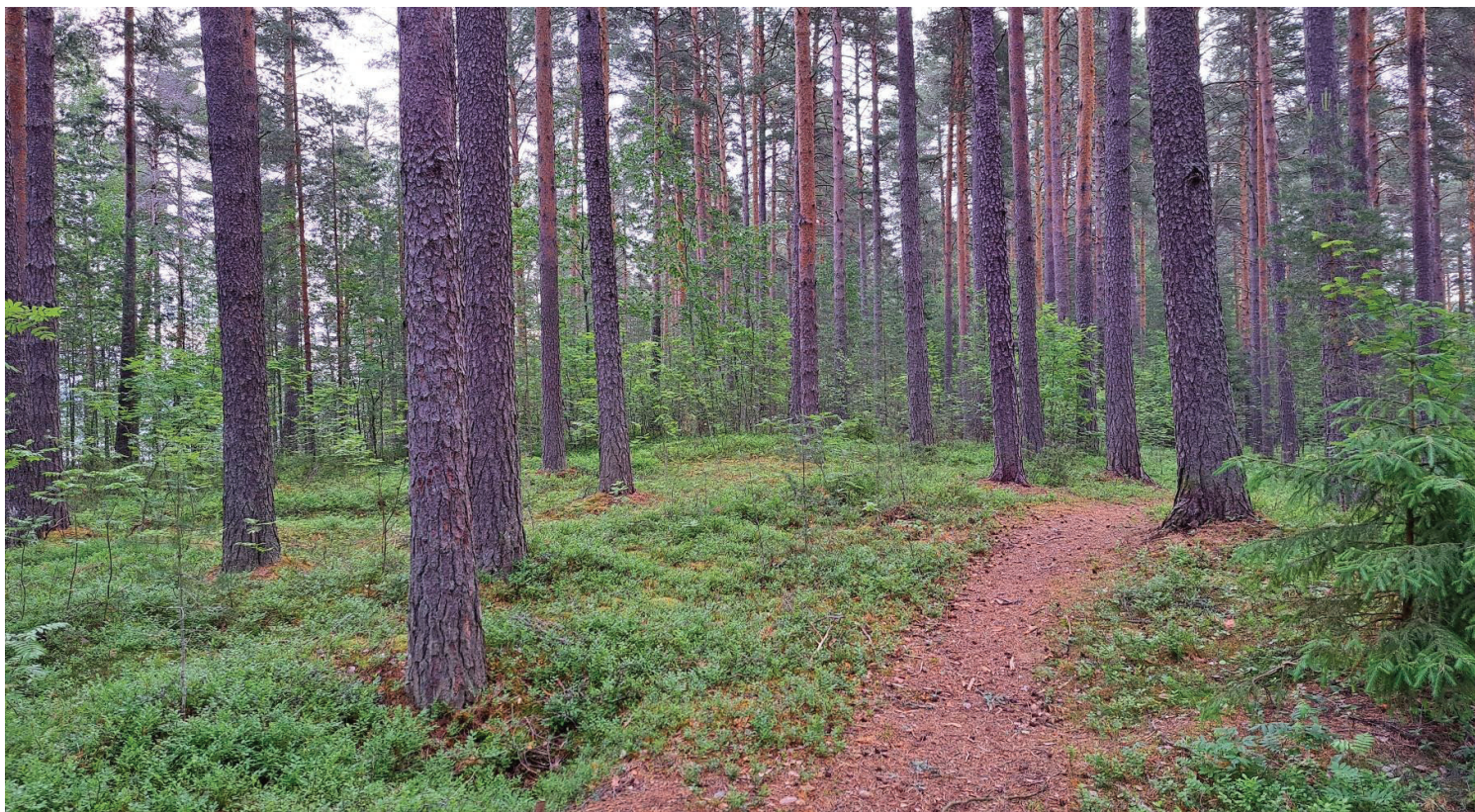

LUONTOSelvitys KOVALANNIEMEN ALUEELLE ÄÄNEKOSKI

2024

Latvasilmu osk
Kestävän kehityksen tuottajat

Sisältö

1	Tausta ja tavoitteet.....	2
2	Aineistot.....	2
3	Maastotyöt ja menetelmät	3
3.1	Maastotöiden aikataulu ja toteutus.....	3
3.2	Kasvillisuus ja luontotyyppiselvitys.....	3
3.3	Liito-oravaselvitys.....	3
3.4	Viitasammakkoselvitys	3
3.5	Sudenkorentoselvitys	4
3.6	Lepakkoselvitys	4
3.7	Linnustoselvitys.....	4
4	Luontokohteiden arvottamisen kriteerit ja arvoluokitus.....	4
5	Tulokset	6
5.1	Pintavedet ja pohjavedet	6
5.2	Maaperä ja geologiset aluevaraukset.....	7
5.3	Luonnonsuojelun alueet.....	7
5.4	Luontotyyppi- ja kasvillisuusselvitys	8
5.5	Liito-orava	12
5.6	Viitasammakko.....	13
5.7	Sudenkorennot.....	14
5.8	Lepakot	14
5.9	Pesimälinnusto	15
6	Johtopäätökset.....	16
7	Viitteet	17

Työn tilaaja: Äänekosken kaupunki / Carita Kosonen

Selvityksen laatija: Tuomo Pihlaja, Latvasilmu osk

Kuvien © Tuomo Pihlaja

Pohjakarttojen © MML 10/2024

Raportin päiväys: 31.10.2024

1 Tausta ja tavoitteet

Kovalanniemen alueelle Äänekoskella ollaan laatimassa asemakaavaa kiinteistölle 992-403-2-34. Toimeksiantona oli maankäytön suunnittelua tukevan asemakaavoitustasoisen luontoselvityksen tekeminen.

Selvitysalue on laajuudeltaan noin 4.5 ha käsittäen Kovalanniemen tyviosan. Alueella on yhteensä noin kilometrin verran Ääneselän rantaviivaa.

Selvityksen maastotyöt tehtiin huhti-heinäkuussa 2024. Maastotyöt suoritti FM biologi Tuomo Pihlaja Latvasilmu osk:sta. Raportin laati Tuomo Pihlaja.

Kuva 1. Selvitysalueen raja.

2 Aineistot

Selvityksessä hyödynnettiin seuraavia tausta-aineistoja:

- Peruskartta ja ortoilmakuvat (MML)
- Kallio- ja maaperäkartat (GTK)
- Ympäristöhallinnon paikkatietoaineistot (Latauspalvelu LAPIO)
- Valtakunnan metsien inventoinnin vapaa paikkatietoaineisto (LUKE aineistonlatauspalvelu)
- Tiedot erityisen tärkeistä elinympäristöistä ja metsäkuvioista (Metsäkeskuksen avoin data)
- Laji.fi palvelun tiedot suojelluista lajeista (LUOMUS)

- Hiskinmäen asemakaava-alueen liito-oravaselvitys (Ramboll 2020)

3 Maastotyöt ja menetelmät

3.1 Maastotöiden aikataulu ja toteutus

Maastotyöt suoritettiin 1.5.2024 ja 12.7.2024 välisenä aikana. Selvityksissä noudatettiin lajiryhmäkohtaisia ohjeistuksia oikeista inventointiajankohdista huomioiden kevään ja kesän etenemisen olosuhteet.

3.2 Kasvillisuus ja luontotyyppiselvitys

Selvitysalueen arvokkaat luontotyytit selvitettiin 12.6.2024. Selvitysalueen kaikki kasvillisuuskuviot käveltiin läpi. Luontotyytit ja merkittävien kasvilajien esiintymät rajattiin maastossa paikkatiedoksi. Kasvilajeista huomioitiin erityisesti direktiivilajit, rauhoitetut, erityissuojellut ja Suomen kansainväliset vastuulajit ja muuten harvinaiset lajit.

3.3 Liito-oravaselvitys

Liito-oravaselvitys toteutettiin papanakartoituksena 1.5.2024. Lajin esiintymisen kartoittamisessa käytetyt talviset ja keväiset papanat olivat selvityshetkellä hyvin havaittavissa. Kartoituksessa noudatettiin Suomen ympäristö 1/2017 julkaisun ohjeistusta (*Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt*).

Maastossa tarkistettiin kaikki liito-oravalle soveliaat elinympäristöt, joita ovat muun muassa varttuneet kuusimetsät ja kuusivaltaiset sekametsät, varttuneet lehtimetsät, metsäiset joen- ja puronvarret, rannat sekä pellonreunushaavikot. Kartoitettavilta kohteilta tarkastettiin haaparyhmät, nuoret haavikot (runkojen läpimitta vähintään 10 cm), järeät tervalepät, koivut sekä järeähköt ja järeät kuuset. Kartoitettavien kohteiden ennakkotunnistuksessa käytettiin apuna puusto- ja kasvupaikkatietoja. Lisäksi maastotyössä tehtiin lisätarkistuksia sovelialilta näyttäville kohteilla.

Maastossa liito-oravan reviiripuun tunnistaminen tapahtui puun tyvelle kertyneiden papanoiden perusteella. Papanoiden tuoreus ja määrä arvioitiin silmämääräisesti. Puulaji ja sen järeys kirjattiin ylös. Papanapuiden lisäksi havainnoitiin liito-oravalle pesäpaikaksi sopivia kolopuita, pönttöjä ja risupesä. Papana-, risupesä- ja kolopuiden sijainti tallennettiin paikkatiedoksi.

3.4 Viitasammakkoselvitys

Viitasammakoiden esiintymistä selvitettiin iltayöstä 4.5.2024. Selvitys ajoitettiin kevään etenemisen mukaan lajin aktiivisimpaan soidinkauteen. Kokemukset lajin soidinääntelystä ovat osoittaneet, että lajin luotettava havainnointi edellyttää selvityksen tekoa loppuillasta tai alkuyöstä, jolloin koiraiden ääntelyaktiivisuus on suurinta. Aamuyön tunnit ovat myös aktiivista ääntelyaikaa. Aamulla ja päivällä lajin ääntely on satunnaista. Selvityshetkellä yölämpötila oli riittävän korkea, sää vähätuulinen ja vesistöjen rannat kokonaan sulaneet.

Lajin tyypillisiä esiintymispaikkoja ovat rehevät luhtaiset rantaosuudet ja monenlaiset pienkosteikot. Tässä selvityksessä koko selvittävä rantaosuus kierrettiin läpi rauhallisesti kuunnellen. Soitimen käynnistämiseksi voitiin käyttää ääniatrappia. Lisääntymisalueet tunnistettiin koiraiden soidinääntelyn perusteella. Esiintymät rajattiin paikkatiedoksi perustuen äänitelevien koiraiden sijoittumiseen ja sopivan elinympäristön esiintymiseen. Lisääntymisalueille arvioitiin paikkakohtainen yksilömäärä.

3.5 Sudenkorentoselvitys

Sudenkorentojen esiintymistä kartoitettiin yhdellä laskentakierroksella 17.6.2024. Kierros ajoitettiin niin, että se osui alueelle potentiaalisten luontodirektiivin liitteen IV a sudenkorentolajien lentoaikaan. Näitä lajeja ovat lummelampi- sirolampi- ja täplälampikorento.

Sää oli sudenkorentojen aktiiviselle lennolle suotuisa, lämmin (+24°) ja pääosin aurinkoinen. Tuuli häiritsi hivenen selvitystä osalla rantaosuutta. Selvityskäynti tehtiin keskipäivän aikaan. Selvitys perustui reviiireillä oleskelevien aikuisten korentojen havainnointiin. Koko sudenkorentolajistoa ei pyritty selvittämään, vaan havainnoinnissa keskityttiin direktiivissä mainittuun lajistoon.

Selvityksessä inventoitiin veneellä kelluslehtisen kasvillisuuden vyöhyke sekä ilmaversoisen kasvillisuuden ja avoveden rajapinta. Havainnoinnissa käytettiin apuna kiikaria. Tarvittaessa otettiin määritystä helpottavia valokuvia järjestelmäkameralla. Esiintymät rajattiin paikkatiedoksi perustuen reviiriä pitäneiden koiraiden sijoittumiseen ja sopivan elinympäristön esiintymiseen. Lisääntymisalueille arvioitiin paikkakohtainen yksilömäärä.

3.6 Lepakkoselvitys

Lepakkojen esiintymistä selvitettiin yöaikaan 4.7.2024 ja 12.7.2024. Menetelmänä käytettiin aktiividetektorilla tehtyä havainnointia. Kartoituksessa keskityttiin aiempien selvityskäyntien ja paikkatietoaineistojen perusteella mahdollisiksi lepakkoalueiksi tunnistettuihin kohteisiin. Tällaisia olivat etenkin alueen rakennukset. Selvitys tehtiin pimeään aikaan noin klo 22:30 ja 3:00 välillä. Ensimmäisellä selvityskerralla havainnoitiin auringonlaskun jälkeen ja toisella kerralla vähän ennen auringonnousua. Sää oli tyyni, selkeä ja lämmin.

Lajiparia viiksisiippa/isoviiksisiippa ei selvityksessä eroteltu ja niihin viitataan yleisnimellä viiksisiippa.

3.7 Linnustoselvitys

Linnustokartoitus tehtiin muiden selvitysten yhteydessä, erityisesti 1.5.2024 ja 12.6.2024. Selvityksessä havaittu mahdollisesti huomionarvoinen pesimälajisto kirjattiin ylös ja lajiston sijoittuminen tallennettiin paikkatiedoksi. Selvityksessä etsittiin myös suurten petolintujen mahdollisia pesäpuita.

4 Luontokohteiden arvottamisen kriteerit ja arvoluokitus

Arvottamisessa selvityksessä tunnistetut luonnoilta merkittävät kohteet sijoitetaan arvoluokkiin luonnonarvoihin perustuvien kriteerien pohjalta. Käytettyjä kriteerejä ovat:

- **Uhanalaisten lajien esiintymät**

Suomessa uhanalaisten ja alueellisesti uhanalaisten lajien luokittelu perustuu kansainvälisen luonnonsuojeluliiton (IUCN) kehittämään uhanalaisuusluokitukseen. Viimeisin luokitus on vuodelta 2019 (Hyvärinen et al. 2019). Silmälläpidettävät lajit eivät ole uhanalaisia, mutta nekin suositellaan huomioimaan. Osa uhanalaisista lajeista on luonnonsuojeluasetuksessa määritelty erityisesti suojeltaviksi lajeiksi, joiden tärkeät esiintymispaikat voidaan suojella luonnonsuojelulain nojalla (77 §).

- **EU:n luontodirektiivin liitteissä IV a ja IV b mainittujen lajien esiintymät**

Luontodirektiivin liitteessä IV a mainitut eläinlajit ja liitteessä IV b mainitut kasvilajit ovat tiukkaa suojelua edellyttäviä eliölajeja. Tiukkaa suojelua edellyttävään eläinlajiin kuuluvien yksilöiden lisääntymis- tai levähdyspaikkoja ei saa luonnonsuojelulain nojalla hävittää eikä heikentää (78 §).

- **Luonnonsuojelulain suojeltujen luontotyyppien esiintymät**

Luonnonsuojelulain luontotyyppisuojaus koskee sellaisia laissa lueteltuihin luontotyyppisiin (64 §) kuuluvia alueita, jotka ovat luonnontilaisia tai luonnontilaiseen verrattavia, ja jotka on suojellun luontotyyppin säilymiselle tärkeitä. Lisäksi muutamia harvinaisia ja uhanalaisia luontotyyppisiä ei saa hävittää eikä heikentää (65 §).

- **Uhanalaisten luontotyyppien esiintymät**

Luontotyyppien uhanalaisuusluokitus perustuu vuonna 2018 tehtyyn arviointiin (Kontula & Raunio 2018a). Selvitysalue kuuluu alueellisessa jaottelussa Etelä-Suomeen. Sillä pidettävät luontotyypit eivät ole uhanalaisia, mutta nekin suositellaan huomioimaan.

- **Vesilain suojeltavien luontotyyppien esiintymät**

Vesilain (Luku 2, 11 §) mukaisten kohteiden muuttaminen tai heikentäminen vaatii vesilain mukaisen lupamenettelyn. Lisäksi (Luku 3, 2 §) luvanvaraisia ovat hankkeet, jotka aiheuttavat luonnon ja sen toiminnan vahingollista muuttumista, melkoisesti vähentävät luonnon kauneutta tai vaarantavat puron uoman luonnontilan säilymisen.

- **Ennalta tunnetut arvokkaat luontokohteet**

Huomioitavia kohteita ovat luonnollisesti jo aiemmin tunnistetut ja mahdollisesti suojellut alueet. Näitä ovat erityisesti luonnonsuojelualueet ja Natura 2000 -verkoston alueet. Muita huomioitavia alueita ovat valtakunnallisissa selvityksissä arvokkaiksi arvioitujen geologisten alueiden kuten kallioiden, kivikotien, moreenimuodostumien ja tuuli- ja rantamuodostumien sekä pohjavesialueiden, joilla on pohjavedestä suoraan riippuvaisia pintavesi- tai maaekosysteemejä. Merkittäviä ovat myös linnustolle erityisen tärkeiksi tunnistetut IBA-, FINIBA- ja MAALI-alueet.

- **Muut arvokkaat kohteet**

Muita huomioitavia kohteita voivat olla esimerkiksi harvinaisten lajien esiintymät tai METSO-ohjelman kohteiden valintakriteeristön täyttävät kohteet.

Edellä olevien kriteerien perusteella kohteet on arvotettu oppaan *Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi* (Mäkelä & Salo 2023) ohjeistuksen mukaan. Arvottamisen täydentäviä kriteerejä ovat luontotyyppi- tai lajiesiintymien merkittävyys ja niiden muodostamat kokonaisuudet. Kohteiden arvoluokitus on:

- **luokka 1:** Lainsäädännöllä turvatut kohteet
- **luokka 2:** Erityisen tärkeät kohteet
- **luokka 3:** Monimuotoisuutta turvaavat kohteet
- **luokka 4:** Monimuotoisuutta tukevat kohteet

5 Tulokset

5.1 Pintavedet ja pohjavedet

Selvitysalueeseen kuuluu noin 1000 metriä Ääneselän rantaviivaa. Kovalanniemen pohjois- ja länsirannat ovat kasvillisuudeltaan niukkoja. Pohjoisranta on osa niemen kärkeen asti jatkuvaa hiekkaranta-aluetta. Selvitysalueen kohdalla hiekkaranta on matalan veden alla ja tätä reunustava rantaviiva on törmämäinen. Vesikasvillisuus on hyvin niukkaa. Pohjoisrannan matalan veden peittämä hiekkarannan osa kuuluu Kovalanniemen hiekkarannan ekologiseen kokonaisuuteen.

Kuva 2. Kovalanniemen pohjoisrannan matalaa hiekkarantaa ja virkistyskäytössä kulunutta rantatörmöä..

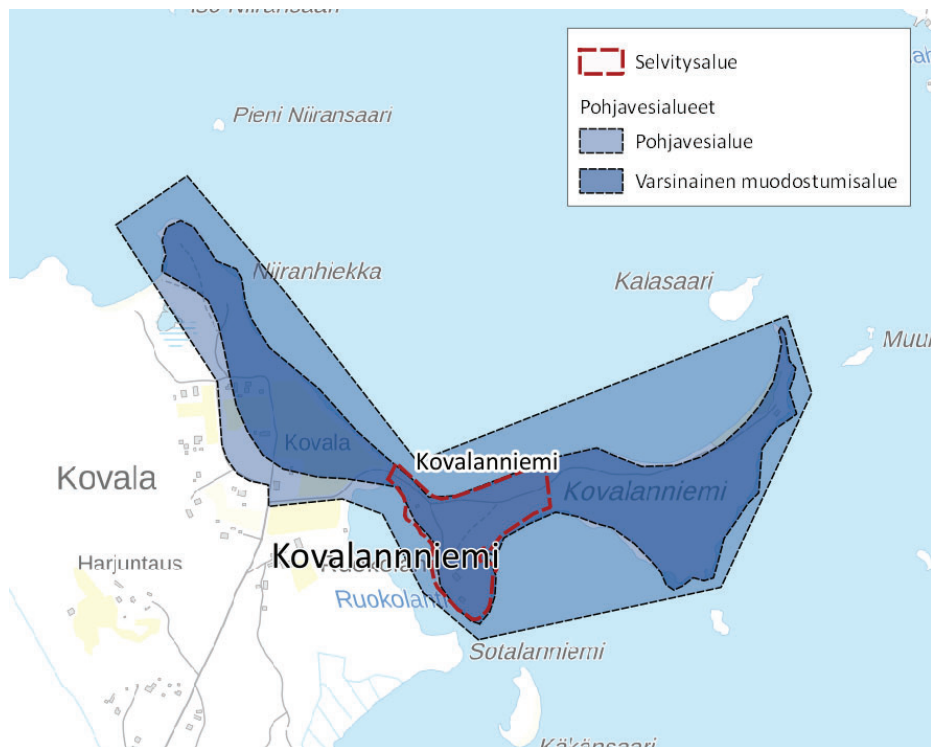

Kuva 3. Kovalanniemen luhtaa.

Länsiranta on myös melko karu, rantaviivan lajistoa ovat harvat järviruoko ja ulpukka, paikoin kurjenmiekka, vehka ja jokapaikansara.

Kaakon suuntaa aukeava eteläranta on rehevä ja leveän luhtainen. Luhdan ulkoreuna on järviruokoinen ja ulpukkainen. Pienen rantavallin takana on monilajisen luhtaniitty. Lajistoa ovat esimerkiksi viiltosara, luhtasara, kurjenmiekka, kurjenjalka, vehka, terttualpi, suoputki, kastikat, vesiherne ja luhtatähtimö.

Selvitysalue kuuluu Kovalanniemen (0999202) pohjavesialueeseen ja sen varsinaiseen muodostumisalueeseen. Alue on luokassa 1 eli vedenhankintaa varten tärkeä pohjavesialue. Pohjavesialueiden suojelu suunnitelma on huomioitava aluetta kehitettäessä. Selkeitä pohjavesivaikutteisia luontotyyppejä ei alueella havaittu.

Kuva 4. Kovalanniemen pohjavesialue.

5.2 Maaperä ja geologiset aluevaraukset

Maaperä on lajittunutta ja karkearakeista ainesta.

Alueella tai sen läheisyydessä ei sijaitse valtakunnallisissa inventoinneissa tunnistettuja arvokkaita kallio- tai kivikkoalueita, tuuli- tai rantamuodostumia tai arvokkaita moreenimuodostumia.

5.3 Luonnonsuojelun alueet

Selvitysalueella sen välittömällä lähialueella ei ole luonnonsuojelualueita, luonnonsuojeluohjelmien alueita tai Natura-ohjelman alueita. Lähimmät luonnonsuojelualueet sijoittuvat noin 1.4 km päähän ja Natura-alueet noin 4.9 kilometrin päähän.

5.4 Luontotyyppi- ja kasvillisuusselvitys

Kovalanniemi on geologisesti, maisemallisesti ja luonnonoloiltaan erityinen alue. Alueella on myös runsaasti virkistyskäyttöä. Ääneselkään pistävä Kovalanniemi on järven maisemakuvassa keskeinen ja kauaksi näkyvä luonnonmuodostuma. Alueella tulisi vaalia maisemallisia arvoja ja välttää maisemakuvaa voimakkaasti muuttavia toimia. Maisemakuvan kannalta tärkeää on esimerkiksi täysikasvuisen puuston säilyttäminen koko selvitysalueella. Alueelle ei myöskään sovi vähäistä merkittävämpi uudisrakentaminen.

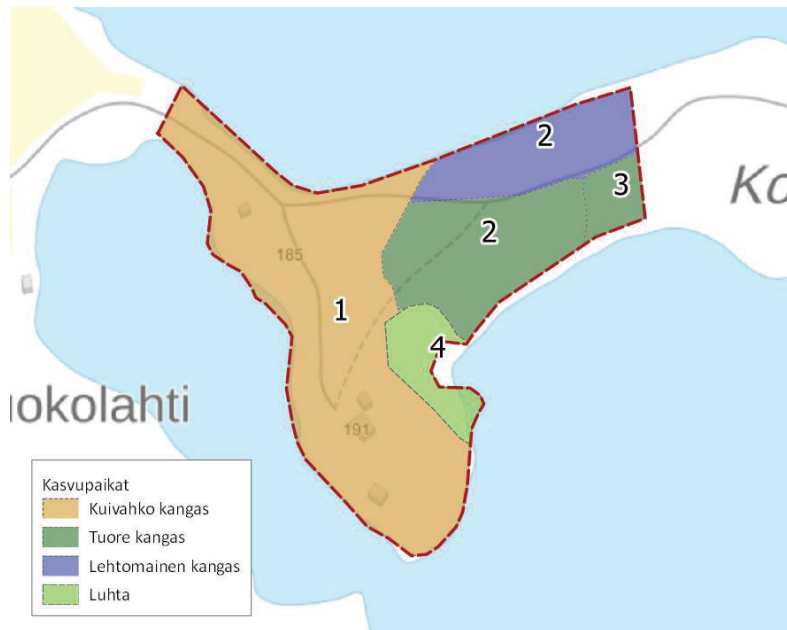
Selvitettävällä alueella sijaitsee vanha leirikeskus ja ilmeisesti vedenottoon liittyviä uudempia rakenteita ja rakennuksia. Aluetta leimaa etenkin sen itäosalla luonnontilaisuus, koska metsänhoito tällä osalla on ollut viime vuosina vähäistä. Toisaalta alueen halkaisee Kovalanniemen kärkeen jatkuva tie. Lisäksi alueella on useita polkuja ja virkistyskäytöstä johtuvaa maaperän kulumista.

Kuva 5. Selvitysalueen ortoilmakuva.

Selvitysalue on yhtenäisen puustoinen. Kasvupaikka on länsiosassa pääosin mäntyvaltaista kuivahkoa kangasta ja itäosassa kerroksellista sekametsää kasvavaa tuoretta kangasta (MT). Puusto on varttunut ja metsävaratietojen mukaan noin satavuotiasta.

Alueelta ei ole tiedossa aiempia havaintoja huomionarvoisista kasvilajeista. Alueen kasvupaikat on esitelty seuraavassa kuvan 6 kartan mukaisesti numeroituna.

Kuva 6. Selvitysalueen kasvupaikat.

Kuvio 1. Rakennusten ja teiden ympäristöön sijoittuva melko puhtaan mäntyvaltainen alue. Kasvupaikka vaihtelee vallitsevasta kuivahkosta kankaasta (VT) tuoreeseen kankaaseen (MT). Puusto on varttunutta, pääosin noin 100-vuotiasta. Lahopuuta on vain niukasti. Alikasvoksena on etenkin pihlajaa. Lajistossa tyypillisiä ovat mustikka, puolukka, kanerva, kangasmaitikka, suopursu ja juolukka.

Rakennusten ympäristö ja polkujen varret ovat kuluneet. Rakennusten pihapiiri muodostaa huomattavan osan kuviosta.

Kuva 7. Leirikeskukselle johtava tieura ja ympäröivää männikköä kuviolla 1.

Kuvio 2. Vanhan metsän kuvio tien molemmin puolin selvitysalueen itäreunassa. Vallitseva kasvupaikka on tuore kangas (MT). Tien pohjoispuoli on lehtomaista kangasta (OMT). Tyyppilajistoa ovat mustikka, käenkaali, lillukka, oravanmarja ja riidenlieko.

Metsä on kerroksellinen ja rakenteeltaan luonnontilaisen kaltainen. Ylispuina on järeitä mäntyjä. Järeitä vanhoja koivuja esiintyy myös, osa jo kuolleina lahoina. Lahopuuta on yleisesti runsaasti. Vanhojen metsien indikaattorikäävistä havaittiin männynkääpä peräti neljällä eri puulla kasvavana.

Kuva 8. Järeää koivulahopuuta kuviolla 2.

Kuvio 3. Selvitysalueen itänurkassa oleva pieni vanhan pellon alue, jossa on nyt varttuvaa, melko tiheää riviin istutettua monotonista kuusikkoa. Kasvupaikka on lehtomainen kangas (OMT).

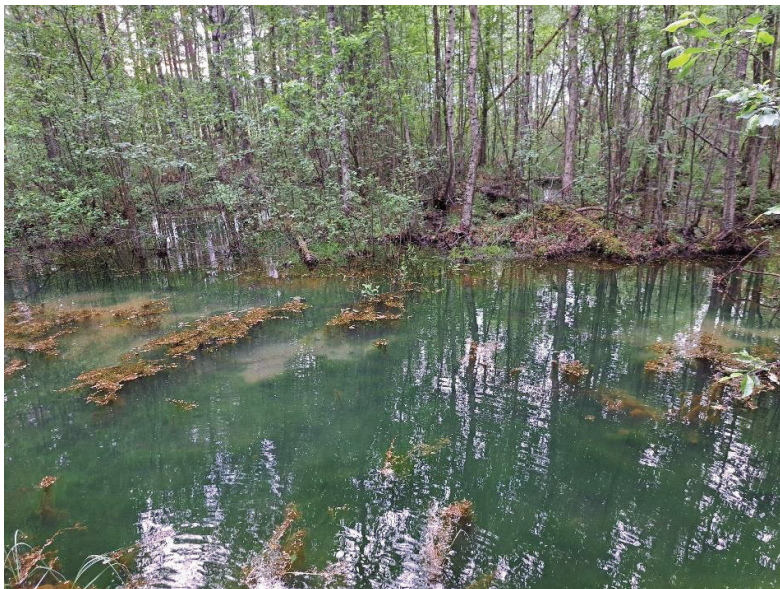
Kuva 9. Istutuskuusikko kuviolla 3.

Kuvio 4. Välittömästi leirikeskuksen itäpuolella sijaitseva vaikeasti luokiteltava kostea metsäluhta. Alueella on allikoita, jotka ovat lähinnä luhtanevakorpea (kuuluu sarakorpiin). Muuten kosteat osat ovat lähinnä koivuluhtaa. Mättäillä on isovarpurämeiden kasvillisuutta. Puusto on hieskoivua ja osin varttunutta mäntyä. Kuviolla on runsaasti lahoppua. Kohde vaihettuu pensasluhdan kautta avoluhtaan. Lajistossa esiintyvät esimerkiksi vehka, suopursu, paatsama, hiirenporras, rönsyleinikki, rantamatar, harmaasara, mustaherukka, punaherukka ja metsäkorte.

Kuva 10. Metsäluhtaa kuviolla 4.

Kohteen luonnontilaan on mahdollisesti vaikuttanut aikanaan tehty turpeennosto. Nykyisellään painanteeseen purkautuu myös ilmeisesti vedenottamolta tuleva purkuputki. Putken suulle on muodostunut allas. Veden värin ja saostumien perusteella purkuvedessä on ilmeisesti ainakin rautayhdisteitä.

Kuva 11. Putkilinjan purkuallas, taaempaa koivuluhtaa.

Etelärannalla on lisäksi kiinteistörajan ulkopuolelle jäävä leveä rantaluhta, joka on kuvattu kappaleessa pintavedet.

Alueelle rajattiin havaintojen perusteella kaksi kaavoituksessa erityisesti huomioitavaa aluetta.

5.4.1 Kovalanniemen luhta

Pinta-ala: 1.3 ha

Arvoluokka: 1 Lainsäädännöllä turvatut kohteet

Uhanalaiset ja silmälläpidettävä lajit: Pajusirkku (VU), ruokokerttunen (NT)

Direktiivin liitteen IV(a) lajit: viitasammakko, viiksisiippa (ruokailualue)

Uhanalaiset luontotyypit: Koivuluhdut (DD), sarakorvet (VU)

Alue sisältää aiempaan kuvattua metsäluhdan ja etelärannan avoluhdan.

5.4.2 Kovalanniemen vanha metsä

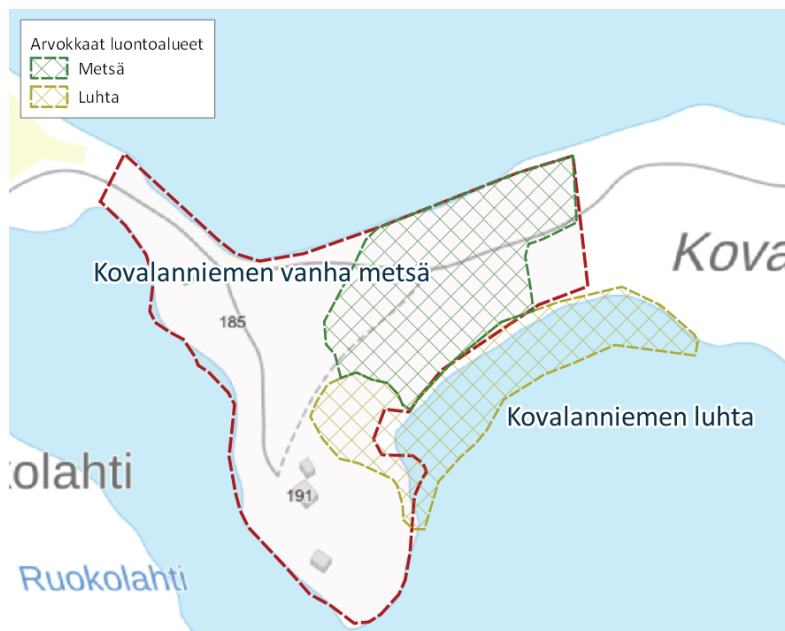
Pinta-ala: 1.5 ha

Arvoluokka: 3 Monimuotoisuutta turvaavat kohteet

Direktiivin liitteen IV(a) lajit: viiksisiippa, liito-orava (kulkuyhteys)

Uhanalaiset luontotyypit: Tuoreet kankaat (VU), lehtomaiset kankaat (VU)

Kuviona 2 kuvattu runsaslahopuustoinen ja rakenteeltaan monimuotoinen kangasmetsä

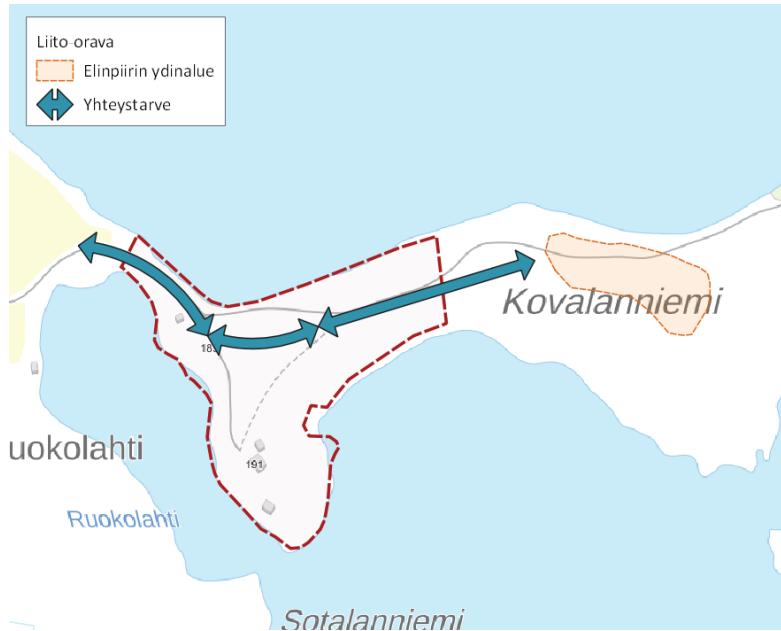
Kuva 12. Arvokkaiksi tunnistettujen kohteiden sijainti.

5.5 Liito-orava

Liito-orava on EU:n luontodirektiivin liitteessä IV(a) mainittu laji. Lajin lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on luonnonsuojelulain nojalla kielletty.

Kovalanniemen alue on tunnettu liito-oravan esiintymisalue, jolta on arkistotietoja runsaasta papanapuista vuosilta 2009, 2010 ja 2020. Vuoden 2020 selvityksessä on todettu useita pesäpuita.

Selvitysalueelta ei löydetty papanoita, mutta etenkin selvitysalueen itäosa on liito-oravan elinpiiriksi hyvin sopivaa. Alue on myös Kovalanniemen elinpiirin kannalta kriittisen tärkeä yhteysalue, koska niemen kärkeen ei ole muuta kulkuyhteyttä. Yhteyden turvaaminen edellyttää riittävän puustoisin selvitysalueen lävistävän yhteydskäytävän säilyttämistä.

Kuva 13. Aiempien selvitysten mukaan karkeasti rajattu elinpiirin ydinalue, jolla on havaittu myös pesäpuita. Nuolin on esitetty selvitysalueeseen kohdistuva yhteystarve.

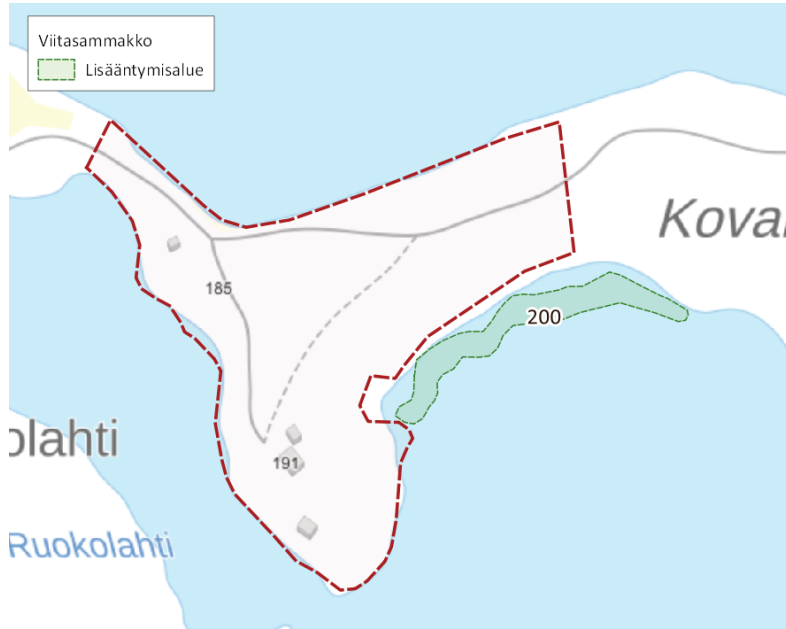
5.6 Viitasammakko

Viitasammakko on EU:n luontodirektiivin liitteessä IV(a) mainittu laji. Lajin lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on luonnonsuojelulain nojalla kielletty.

Selvitysalueelta tavattiin hyvin runsaasti soidinänteleviä viitasammakoita Kovalanniemen luhdan alueelta. Alue on alueellisesti merkittävä viitasammakkojen lisääntymisalue. Kokonaismääräksi alueella arvioitiin ainakin 100–200 ääntelevää yksilöä levittäytyneenä koko luhtarannan alueelle.

Kuva 14. Viitasammakon havaittu lisääntymisalue kuvattu liito-oravaselvityksessä toukokuun alussa.

Kuva 15. Viitasammakon havaittu lisääntymisalue.

5.7 Sudenkorennot

Selvityksessä ei havaittu direktiivissä mainittujen sudenkorentolajien esiintymiä. Kyseeseen alueella tulevat lähinnä lummelampikorento ja mahdollisesti täplälampikorento ja sirolampikorento. Selvitysvuosi oli kyseessä olevien lajien osalta ilmeisesti melko niukan esiintymisen vuosi, ja lentoaika jäi myös lyhyeksi. Näille lajeille potentiaaliset alueet ovat identtiset ranta-alueella todetun viitasammakoesiintymän kanssa, minkä johdosta lisäselvityksiä ei arvioida tarpeellisiksi. Lajien huomiointi edellyttää samankaltaisia toimia kuin viitasammakon osalta.

5.8 Lepakot

Lepakot EU:n luontodirektiivin liitteessä IV(a) mainittuja lajeja. Niiden lisääntymis- ja levähdyspaikkojen hävittäminen ja heikentäminen on luonnonsuojelulain nojalla kielletty.

Selvityksessä keskityttiin erityisesti arvioimaan, sijaitseeko vanhan leirikeskuksen rakennuksissa merkittäviä lepakoesiintymiä. Tarkkailua tehtiin ensimmäisellä selvityskerralla aloittaen ennen auringon laskua kiertäen rakennusten ympärillä jatkuvasti tarkkaillen. Selvitystä jatkettiin kunnes kaikkien lepakoiden arvioitiin aloittaneen yöllisen lentonsa. Yhtään rakennuksista poistunutta lepakkoa ei havaittu. Tämä viittaisi siihen, että ainakaan merkittäviä määriä lisääntymis- tai päivehtimispaikkoja ei rakennuksissa sijaitse.

Muu alue selvitettiin kiertämällä se läpi rakennustarkkailun päätyttyä. Kierros toistettiin toisella selvityskerralla. Molemmilla kerroilla havaittiin viiksisiippoja alueella sijaitsevan metsäluhdan alueella. Lisäksi yksi yksilö tavattiin Kovalanniemen vanhan metsän alueella. Havaintomäärä maantieteelliselle alueella ja selvitysalueen tyyppiselle kohteelle tavanomainen tai jopa matala. Selvityksen perusteella alueen kostea luhtametsä muodostaa lepakoiden käyttämän ruokailualueen. Pimeämpinä öinä myös alueen laajahko avoluhta on todennäköisesti käytössä ruokailualueena. Lepakoiden

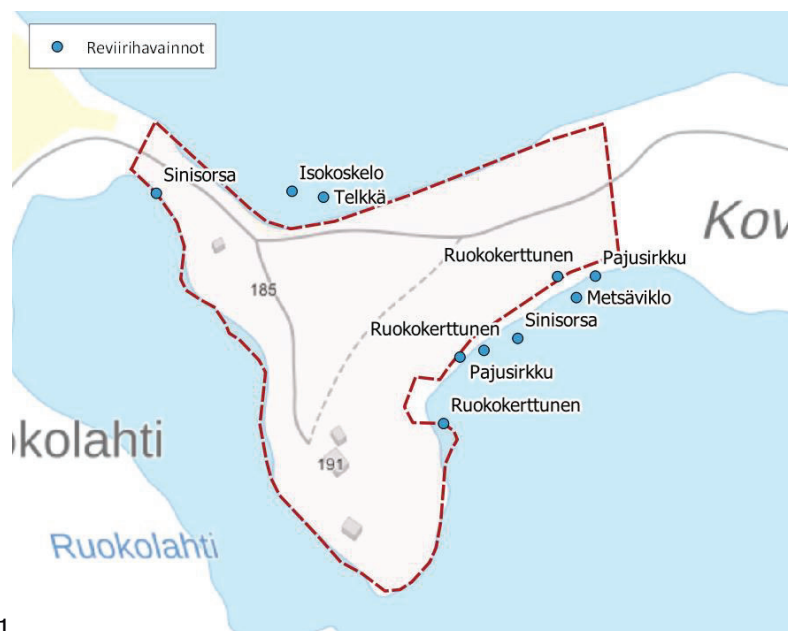
lisääntymispaikkoja tai päivehtimispaikkoja ei saatu paikannettua. Todennäköisimpiä ovat vanhan metsän alueella sijaitsevat kolopuut.

Kuva 16. Lepakkohavainnot ja paikallisesti tärkeäksi arvioitu ruokailualue.

5.9 Pesimälinnusto

Selvitysalueen maa-alue on varttunutta metsää. Linnusto on maantieteelliselle alueella tavanomaista metsälajistoa. Lajimäärä on alueen kokoon suhteutettuna kohtalaisen korkea. Alue sijoittuu ihmistoiminnan vaikutuspiiriin, mikä vähentää aremman ja vaateliaamman metsälajiston esiintymistodennäköisyyttä. Metsälajistossa ei havaittu uhanalaisia lajeja. Lajisto ja parimääräarviot on esitetty taulukossa 1.

1

Kuva 17. Huomionarvoisten ja harvalukuisten pesimälintujen sijoittuminen.

Laji.fi aineistossa on havainto helmipöllön pesinnästä niemen tyvellä vuodelta 2008 ilmeisesti rannan telkänpöntössä. Laji on melko lyhytikäinen ja ei kovin paikkauskallinen.

Vesilinnusto selvittävällä alueella oli selvitysvuonna melko niukkaa. Lokkien ja vesilintujenkin pesintä painottuu todennäköisesti enemmän Kovalanniemen kärjen alueelle selvitysalueen itäpuolella. Uhanalaisen pajusirkun (VU) reviirejä oli rantaluhtan alueella kuitenkin useita. Samalla alueella oli myös useita ruokokerttusen reviirejä. Tämäkin laji on luokiteltu silmälläpidettäväksi (NT). Muita silmälläpidettäviä lajeja havaituista olivat isokoskelo ja västäräkki. Rantaluhta lienee tärkeä keväinen ruokailualue vesilinnuille ja mahdollisesti myös kahlaajille.

Taulukko 1. Havaittu pesimälinnusto, parimääräarvio ja lajien uhanalaisuus.

Havaitut lajit	Uhanalaisuus	Parimäärä
Sinisorsa		2
Telkkä		1
Isokoskelo	NT	1
Metsäviklo		1
Metsäkirvinen		1
Västäräkki	NT	1
Punarinta		2
Leppälintu		1
Mustarastas		1
Räkättirastas		1
Ruokokerttunen	NT	2
Sirittäjä		1
Tiiltalti		1
Pajulintu		1
Hippiäinen		1
Kirjosieppo		1
Talitiainen		2
Puukiipijä		1
Varis		1
Peippo		2
Vihervarpunen		1
Pajusirkku	VU	1

Selvitysalueen kaakkoispuolella sijaitsee asuttu sääksen pesäpaikka lähimmillään noin 900 metrin päässä selvitysalueen reunasta. Yleisesti käytetty sääksen suojaetäisyys on 500 metriä. Mahdolliset vaikutukset sääksen pesäpaikkaan on kuitenkin syytä arvioida tarkemmin, mikäli alueelle osoitetaan nykyistä selvästi nykyisestä poikkeavia toimintoja.

6 Johtopäätökset

Kovalanniemi on geologisesti, maisemallisesti, luonnonoloiltaan ja virkistysarvoiltaan erityinen alue. Maisemalliset vaikutukset tulee huomioida alueen suunnittelussa erityisen tarkasti.

Selvitysalueelle rajattiin kaksi lajiston ja luontotyyppien perusteella arvokkaiksi arvioitua aluetta. Rajatut alueet suositellaan säilytettävän luonnontilaisia.

Direktiivilajien osalta alueella sijaitsee merkittävä viitasammakkojen lisääntymisalue, lepakoiden ruokailualueita, ja liito-oravan keskeinen yhteystarve.

Linnustolliset arvot alueella keskittyivät arvokkaana rajatulle luhta-alueelle.

7 Viitteet

Hyvärinen, E., Juslén, A., Kemppainen, E., Uddström, A. & Liukko, U.-M. (toim.) 2019. Suomen lajien uhanalaisuus – Punainen kirja 2019. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus. Helsinki. 704 s.

Kontula, T. & Raunio, A. (toim.). 2018a. Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 1: Tulokset ja arvioinnin perusteet. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018. 388 s.

Kontula, T. & Raunio, A. (toim.). 2018b. Suomen luontotyyppien uhanalaisuus 2018. Luontotyyppien punainen kirja – Osa 2: luontotyyppien kuvaukset. Suomen ympäristökeskus ja ympäristöministeriö, Helsinki. Suomen ympäristö 5/2018. 925 s

Luonnonsuojeluasetus (1066/2023).

Luonnonsuojelulaki (3/2023).

Metsälaki (12.12.1996/1093).

Mäkelä, K & Salo, P. 2023. Luontoselvitykset ja luontovaikutusten arviointi. Opas tekijälle, tilaajalle ja viranomaiselle. 2. korjattu painos. SYKE 43/2023

Neuvoston direktiivi luonnonvaraisten lintujen suojelusta (NDir 79/409/ETY).

Neuvoston direktiivi luontotyyppien sekä luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelusta (NDir 92/43/ETY).

Nieminen, M. & Ahola, A. (toim.) 2017: Euroopan unionin luontodirektiivin liitteen IV lajien (pl. lepakot) esittelyt. – Suomen ympäristö 1/2017: 1–278.

Rassi, P., Alanen, A., Kanerva, T. & Mannerkoski, I. (toim.) 2001. Suomen lajien uhanalaisuus 2000. Ympäristöministeriö & Suomen ympäristökeskus, Helsinki. 432 s.

Vesilaki (27.5.2011/587).